

Ontwerpend onderzoek Rotterdam stedelijke regio

Ruimtedialoog Planbureau voor de Leefomgeving 9 november 2023

Marlies van der Maarel

Sr. strategisch stedenbouwkundige en planoloog
gemeente Rotterdam

Afbeelding: Renier Koenraadt

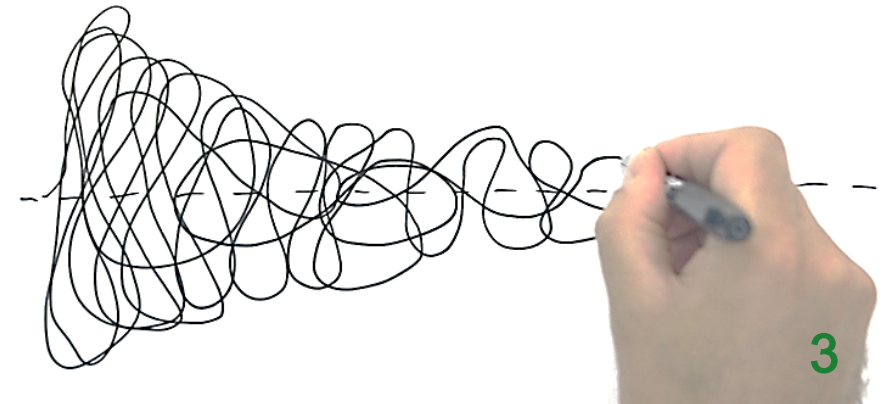
Gemeente
Rotterdam

VERHAALLIJN PRESENTATIE

1. Ontwerpend onderzoek als methode
2. Waar en hoe in Rotterdam?
3. 2 voorbeelden stedelijke regio Rotterdam
4. Lessen
5. Discussie

ONTWERPEND ONDERZOEK ALS METHODE

1. Brede complexe ruimtelijke vraagstukken
2. Geen eind-ontwerp, maar:
  - (deel)antwoorden, oplossingsrichtingen, scherpere vraagstelling
  - nieuwe verbanden tussen verschillende thema's
3. Losse, cyclische werkwijze: testen & bespreken
4. multidisciplinair heterogeen team
5. Versterken samenwerking en draagvlak partners

ONTWERPEND ONDERZOEK ALS METHODE

Ontwerpend onderzoeken

Klassiek onderzoek

Itererend, gaandeweg,

REIS maken

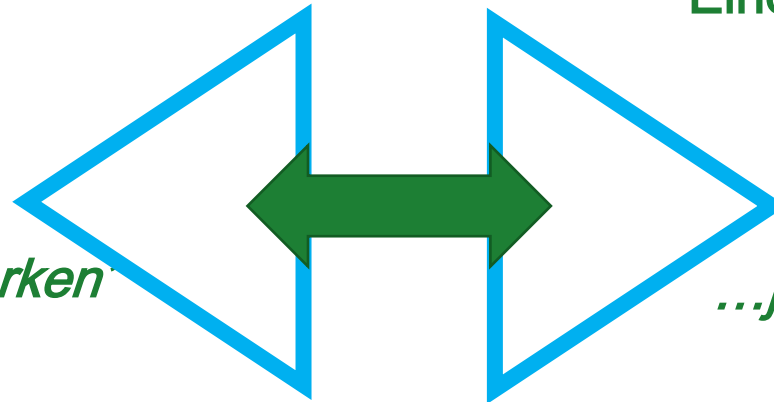
Bestemming NIET WETEN

Stap voor stap

ROUTE uitlopen

Eindresultaat / bestemming BEKEND

...uitkomsten evt. klassiek 'uitwerken'

...je weet pas aan het eind of het werkt

ONTWERPEND ONDERZOEK, WAAR EN HOE IN ROTTERDAM?

1. **Architectuurbeleid Rotterdam:** brede maatschappelijke vraagstukken
2. **Atelier Ruimte:** snelkookpan-sessies om projecten een 'impuls' te geven
3. **Als werkvorm:** onderdeel in projecten / processen
4. **Ontwerpprijsvragen**
5. **Afstudeerstages**

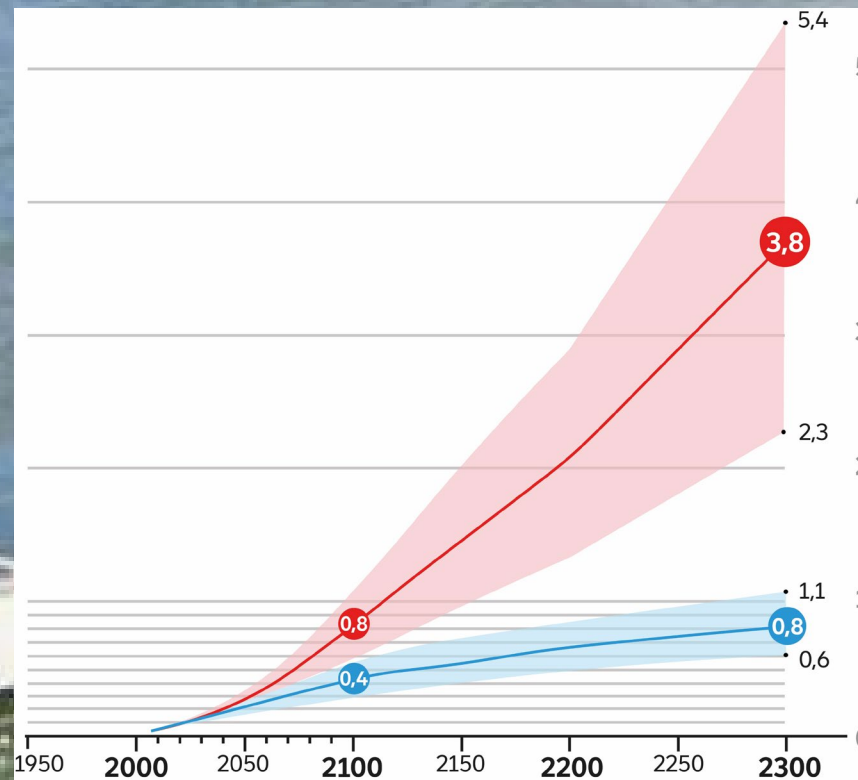
VOORBEELD 1.

'ESCH WATER SPEAKS'

Situatie: opgave adaptatie strategieën buitendijks

> 2125 Hoogwater: toekomst is onzeker

Zeespiegelstijging scenario's, KNMI
Onzekerheid na 2050 neemt toe!

Verkenning Esch Water Speaks - Deltaprogramma 'vertaald'

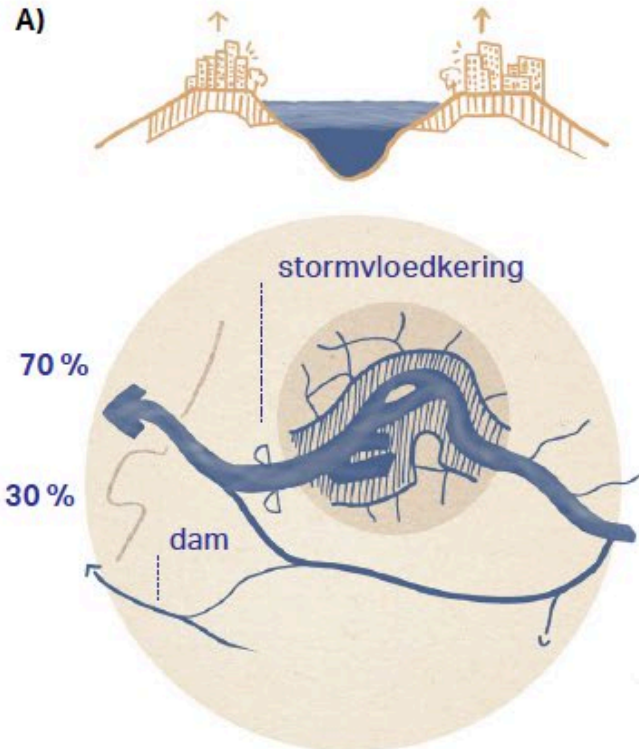
stimulerings
fonds
creatieve
industrie

MUST

Stad op Twee Oevers

Strategie 'Aanvallen'

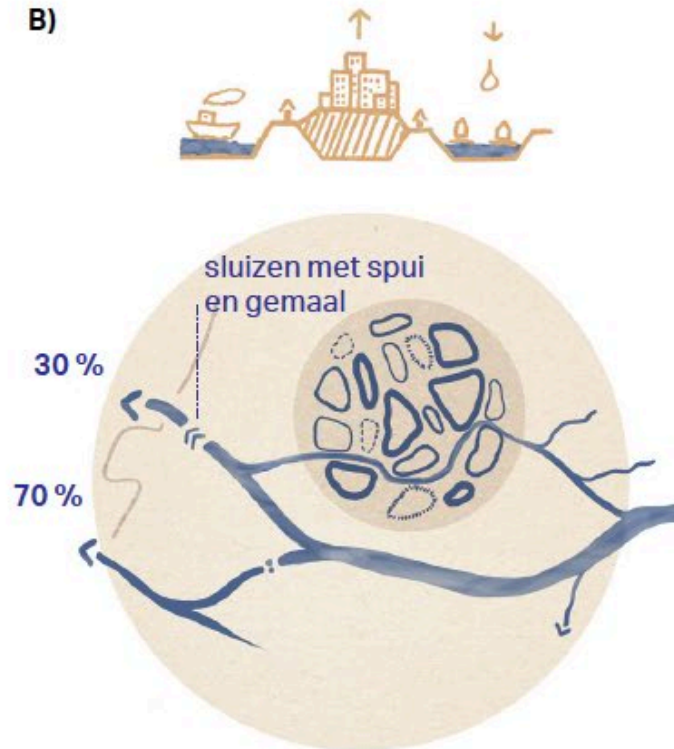

STORMVLOEDKERING

Beschermen open

Buurten en Eilanden

Strategie 'Verdedigen'

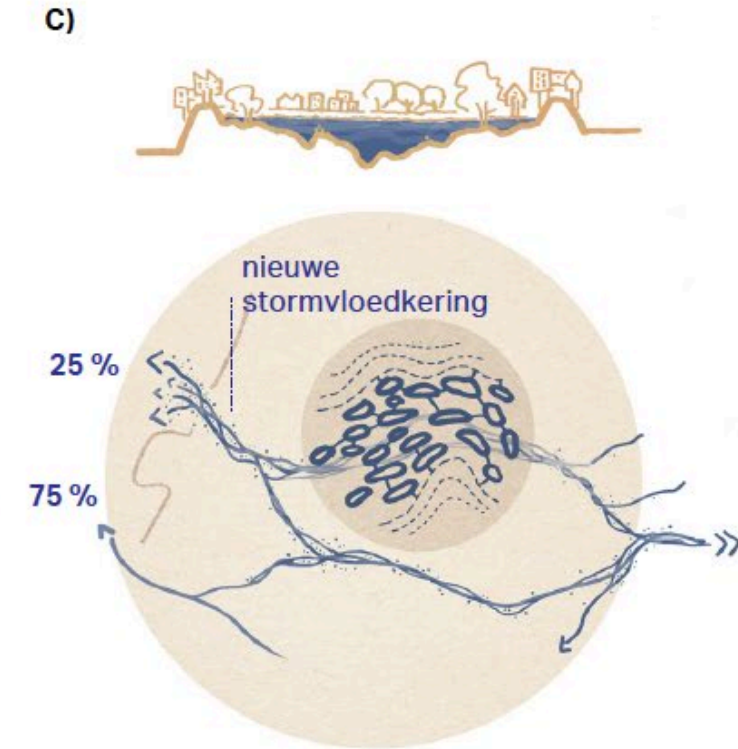

DELTADAM/SLUIZEN SPUI EN GEMAAL

Beschermen gesloten

Vloeibare Stad

Strategie 'Meebewegen'

NIEUWE STORMVLOEDKERING

Meebewegen

3 perspectieven De Esch

stimulerings
fonds
creatieve
industrie

STAD OP TWEE OEVERS

 Beschermen open

BUURTEN EN EILANDEN

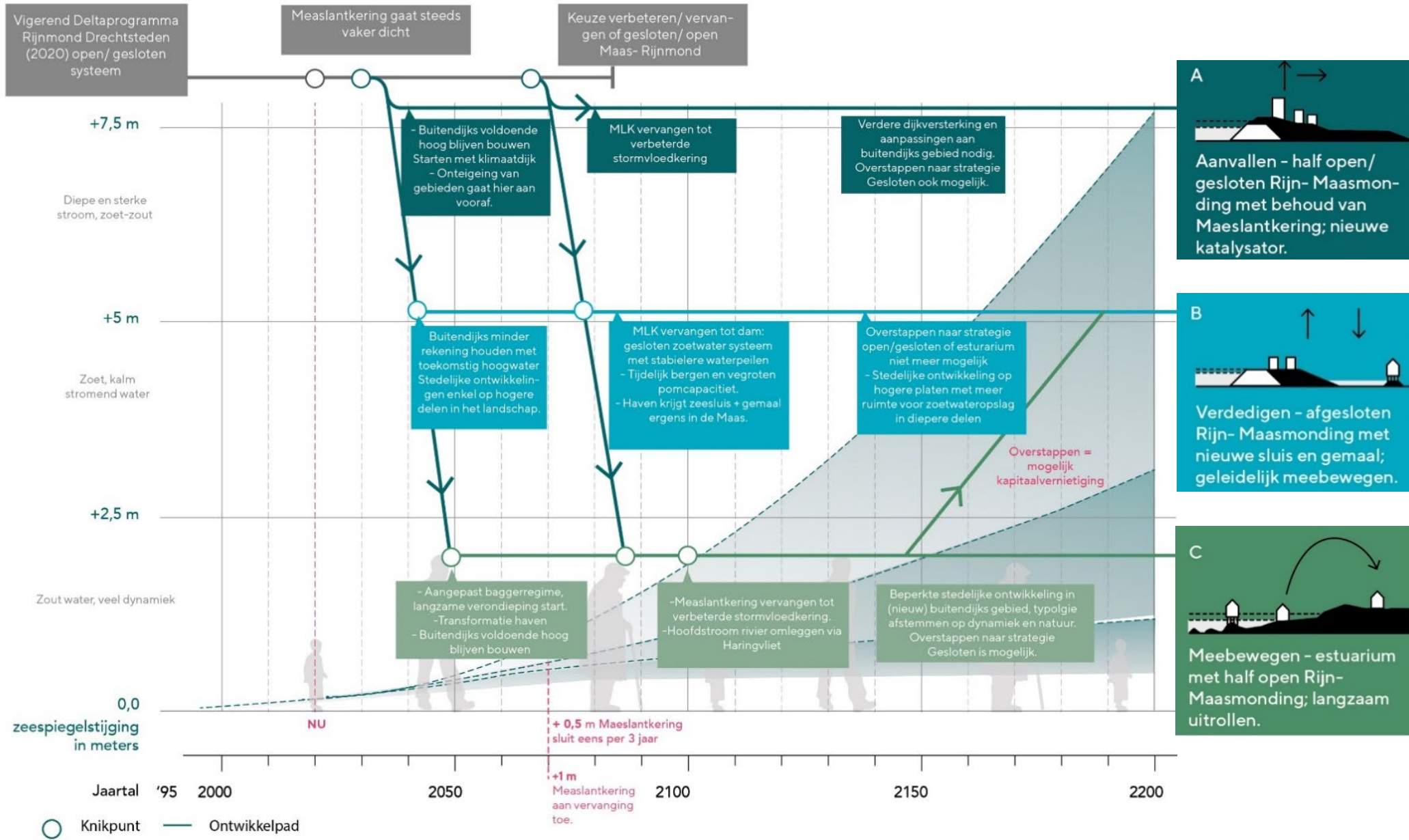
 Beschermen gesloten

VLOEIBARE STAD

 Meebewegen

2 EEUWEN VOORUIT DENKEN...

Investerings o.a.:

- Royale bebouwde dijken in de stad?
- Dam+sluizen ter hoogte van Maeslantkering
- Organisatie haven

Welke strategie? Verstedelijkingsconcept De Esch (buitendijks) onlosmakelijk verbonden met besluit hoofdwatersysteem.

VOORBEELD 2.

**'EO WIJERSPRIJSVRAAG 2023
REGIO RIJN -MAASMONDING'**

> 2125 Deltaregio Rijn -Maasmonding

NATIONAAL
DELTAPROGRAMMA
RIJNMOND-DRECHTSTEDEN

> 2125 Nieuwe Maas: identiteitsdrager regio

BEELD: NIEUWE MAAS ALS STEDELIJK PARKLANDSCHAP GEMEENTEN ROTTERDAM

> 5 grote vragen

Waters

EO WIJERS
STICHTING

Gemeente
Rotterdam

provincie
Zuid-Holland

NATIONAAL
DELTA PROGRAMMA
RIJNMOND-DRECHTSTEDEN

HOOGWATER

UITSTOOT & NATUUR

HAVEN

ZOETWATER

VERSTEDELIJKING

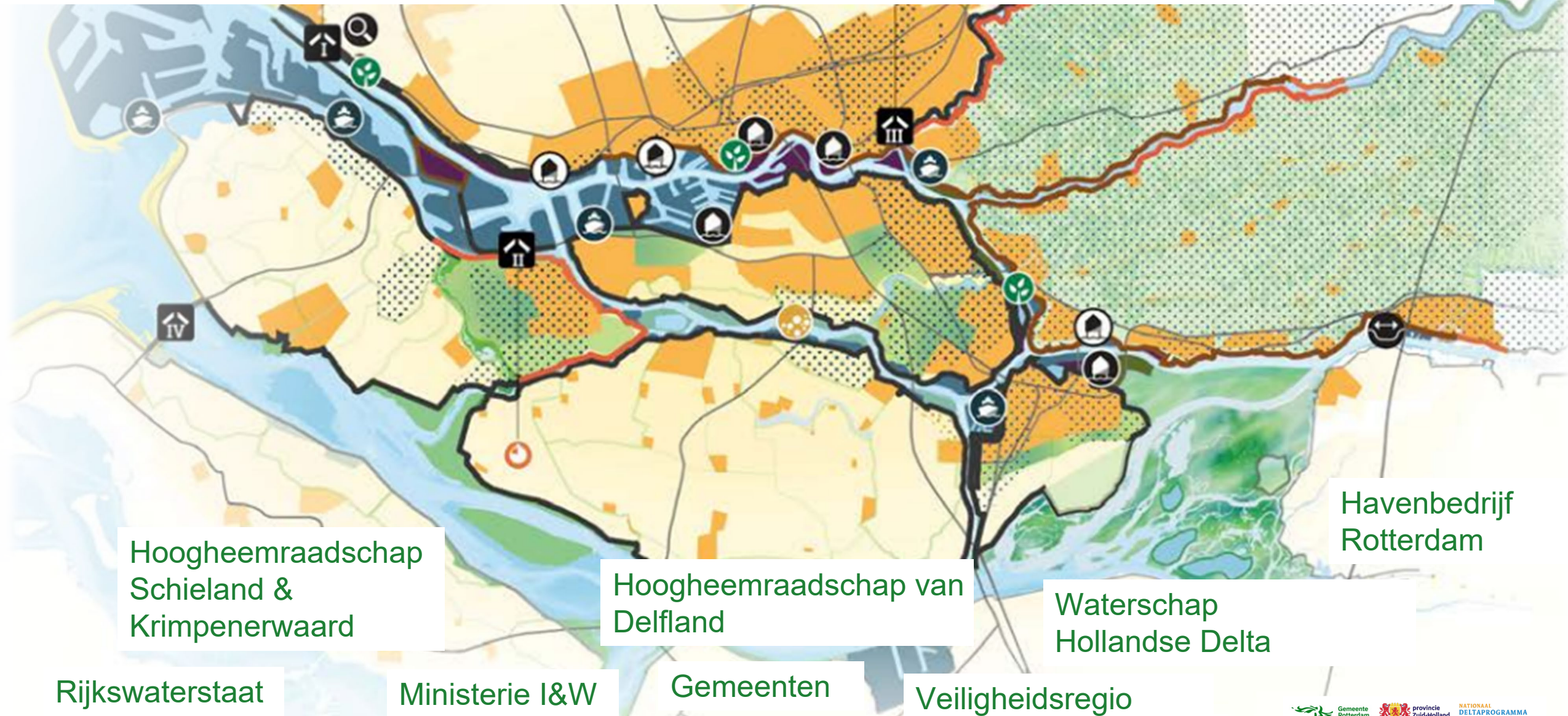
Transitiepad:

Welke stappen op korte en middel/lange termijn?

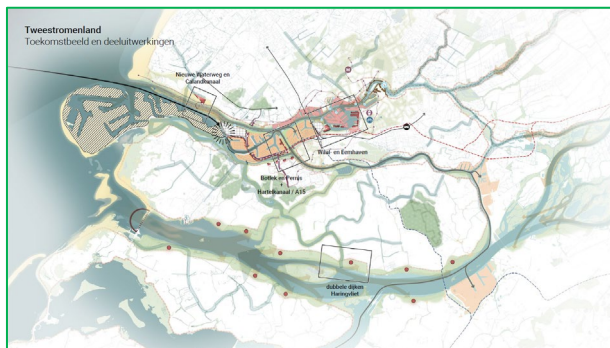
- tot 2030?
- vanaf 2050 (periode verwachte versnelling zeespiegelstijging)
- Kunnen we nog overstappen qua type strategie in de tijd? (geen lock-in)

> Deltaprogramma Rijnmond -Drechtsteden herijken

3 perspectieven Rijn-Maasmonding

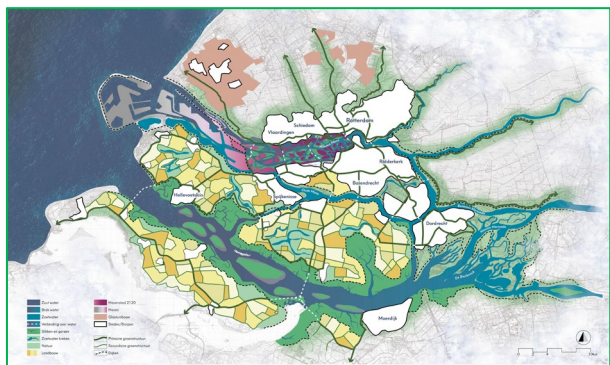
TWEESTROMENLAND

H+N+S, Palmbout, Han Meyer, Bart Kuipers (EUR), Ark, WFF

WATERSTAD 2100

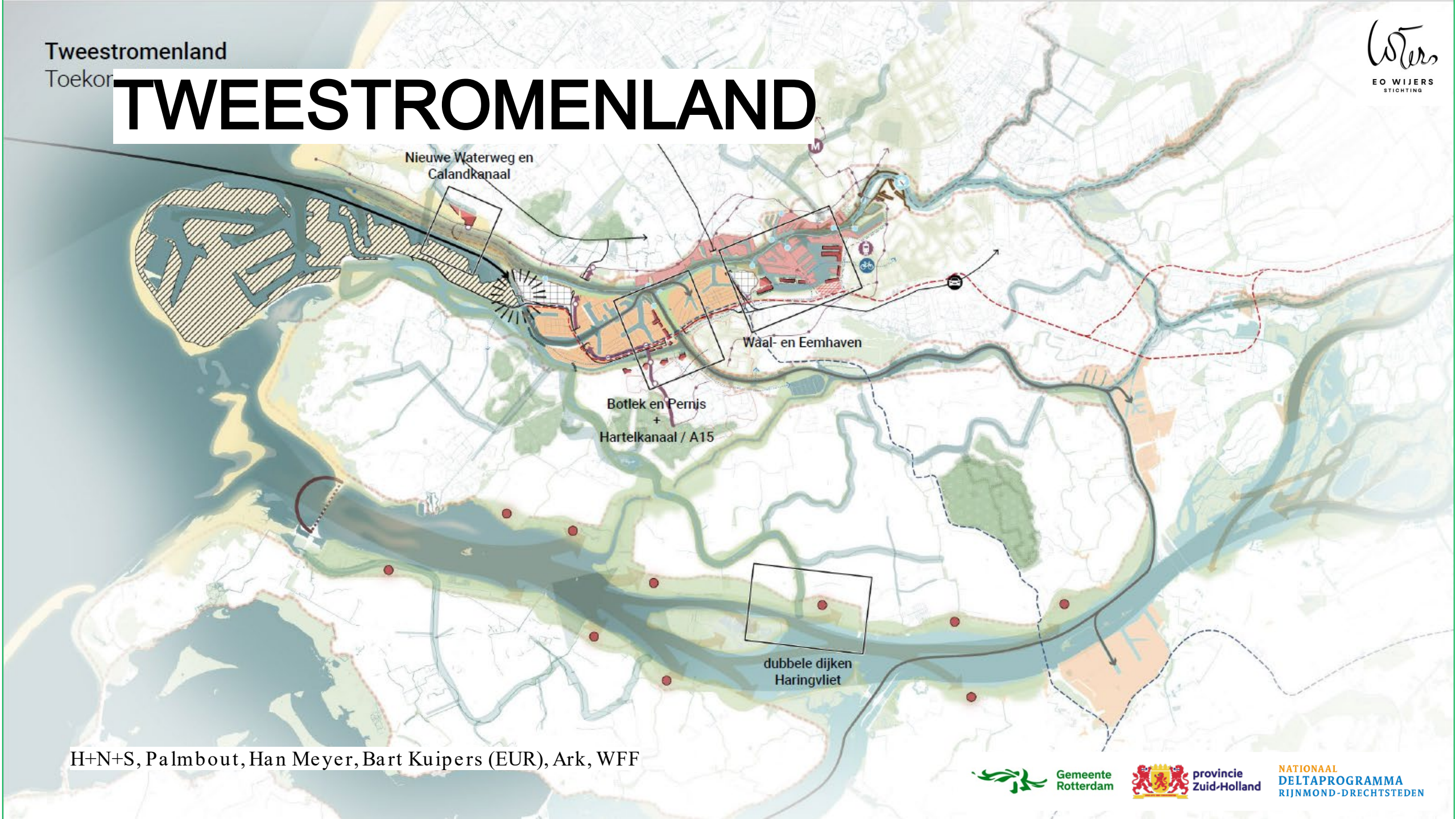
De Urbanisten, Deltares

ZOALS GETIJ HET LAND VORMT, bouwen wij samen

Juurlink+Geluk, Import.Export.Architecture

TWEESTROMENLAND

Nieuwe Waterweg en
Calandkanaal

Waal- en Eemhaven

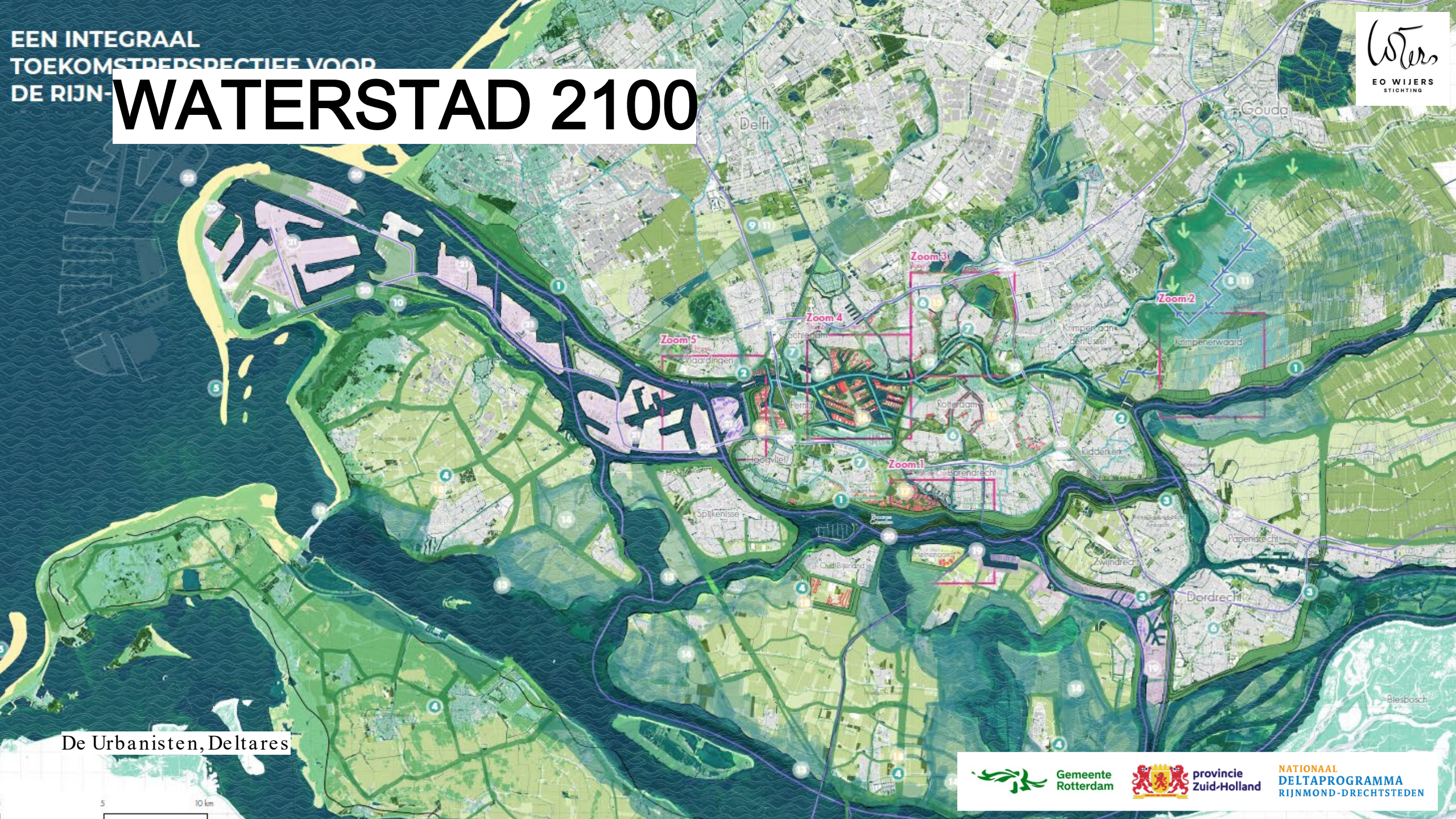
Botlek en Pernis
+
Hartelkanaal / A15

dubbele dijken
Haringvliet

H+N+S, Palmbout, Han Meyer, Bart Kuipers (EUR), Ark, WFF

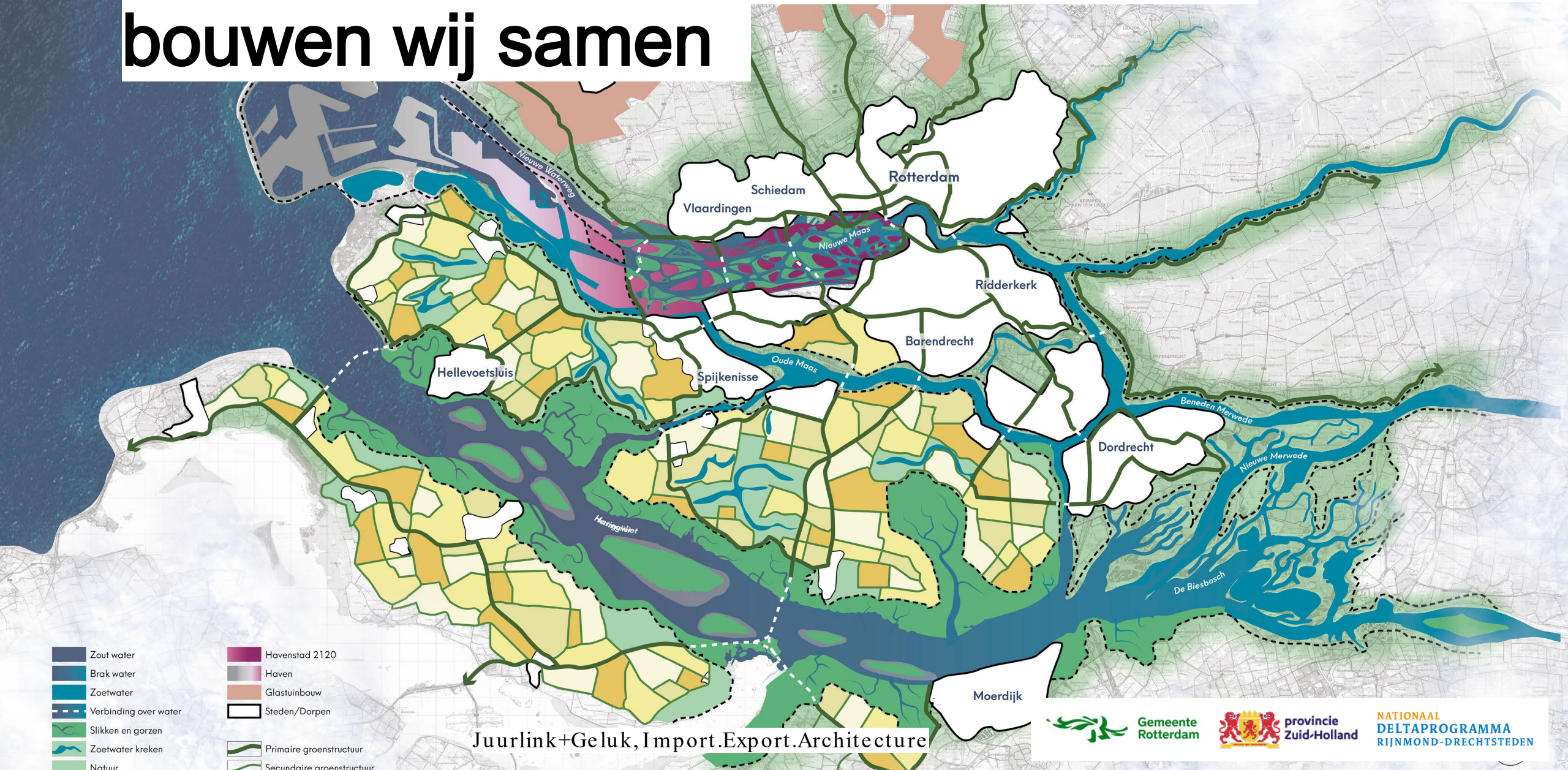
EEN INTEGRAAL
TOEKOMSTPERSPECTIEF VOOR
DE RIJN-

WATERSTAD 2100

De Urbanisten, Deltares

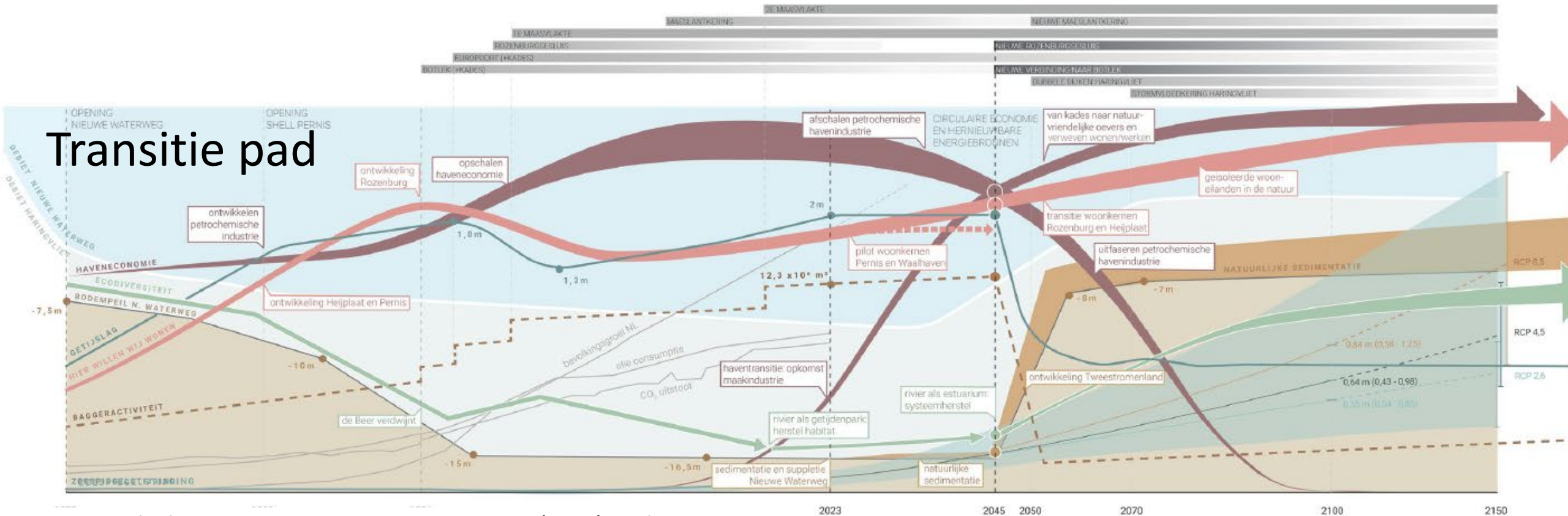
ZOALS GETIJ HET LAND VORMT, bouwen wij samen

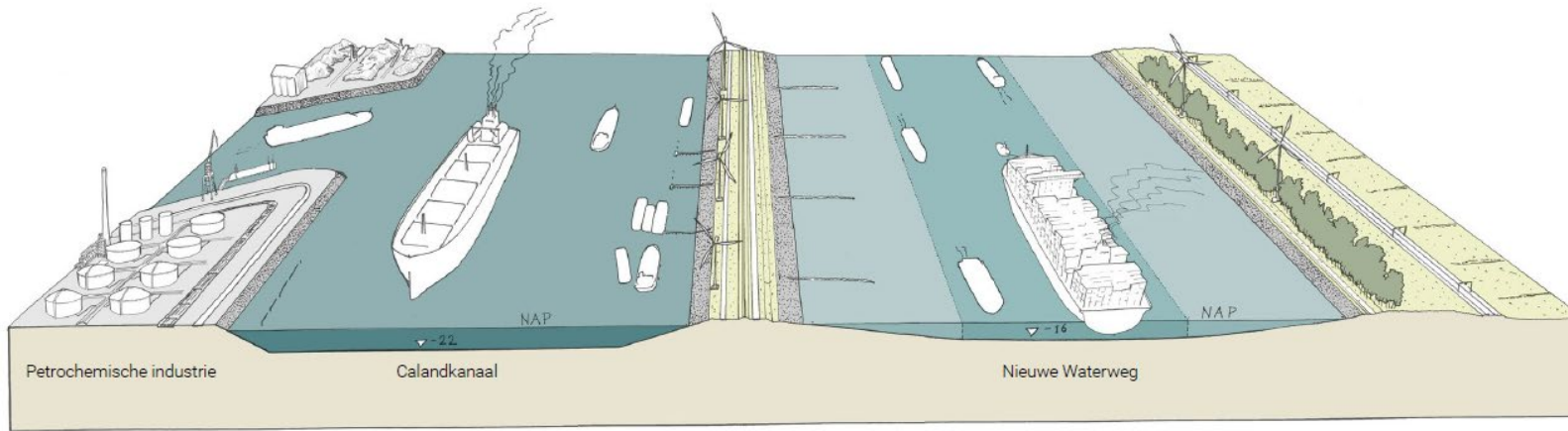

Juurlink+Geluk, Import.Export.Architecture

TWEESTROMENLAND: TRANSITIE OPBOUWPROCESSEN & AFBRAAKPROCESSEN

Transitie pad

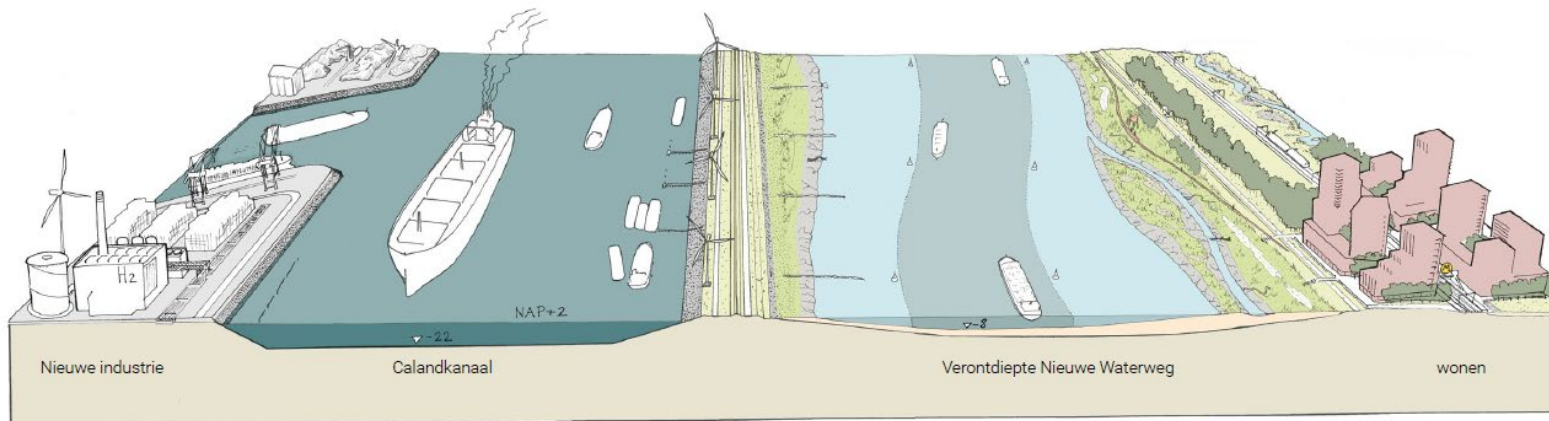

Tweestromenland = scheiden rollen stromen

Toekomst

Nieuwe Waterweg als natuurlijke, sediment invangende riviermonding Calandkanaal als hoofdvaarroute

- **Calandkanaal: utilitair /
scheepvaart**
- **Nieuwe Waterweg:
recreatie + ecologie**

Tweestromenland

zelfbouwend fundament voor een deltastad

STRENGTHENING NETWORK THROUGH EO WIJERS

Other partners

Regional water authorities

Marc Eisma

Melany v. Twuijver

Hans Heupink

Joke Schalk

Rijkswaterstaat

Vera Konings

Renier Koenraadt

Katalin Szántó

Esma Hoogendijk

Municipalities in the region

Daan Zandbelt

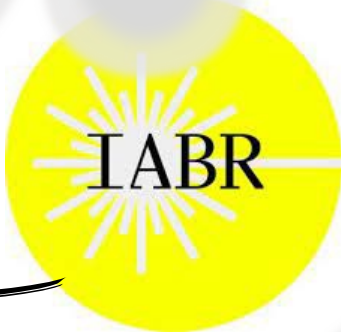

Pieter Jacobs

Marlies v.d. Maarel

Nature organizations

Burgers

TEAM / NETWORK

(RAM, Duwbakken Maassilo)

EO WIJERS PRIJSVRAAG

**Kennis: bewustzijn vergroten
breed delen, dialogen, settings
doen ertoe**

- 1 juni: Opening Rotterdamse Architectuurmaand (RAM)
- 23 juni: 3 X EO Wijers resultaten tentoongesteld (RAM) + publieksconsultatie en debat regio (Maassilo)
- 8 September: Regio-prijs uitreiking (wethouder klimaat/bouwen/wonen)
- 21 Oktober : Nationale winnaar Almere

LESSEN, EEN AANZET....

1. Flexibel zijn tijdens de reis, maar ook het stuur vasthouden
2. Waarderen waar energie stakeholders zit, netwerken laten bloeien grensoverschrijdend en in coproductie samenwerken
3. Door alle schalen en abstracties ook heel tastbaar, lokaal en concreet maken
4. Suddertijd nemen, zowel voor de inhoud als netwerkvorming
5. Piketpaaltjes slaant tussentijdse successen
6. Als het ontwerp 'afijkt', begint het pas...

Agenderende rol + kennisdeling partijen als PBL van grote waarde!

Discussie

1. Hoe krijgen we doorwerking in (beleids- en) besluitvormingstrajecten?
2. Wat is inhoudelijk/ financieel/ organisatorisch (nog meer) nodig om een vaste basisplaats te krijgen voor ontwerpend onderzoek als methode (naast de andere methoden)?

Bedankt voor uw aandacht.

Marlies van der Maarel

strategisch stedenbouwkundige en planoloog

me.vandermaarel@rotterdam.nl

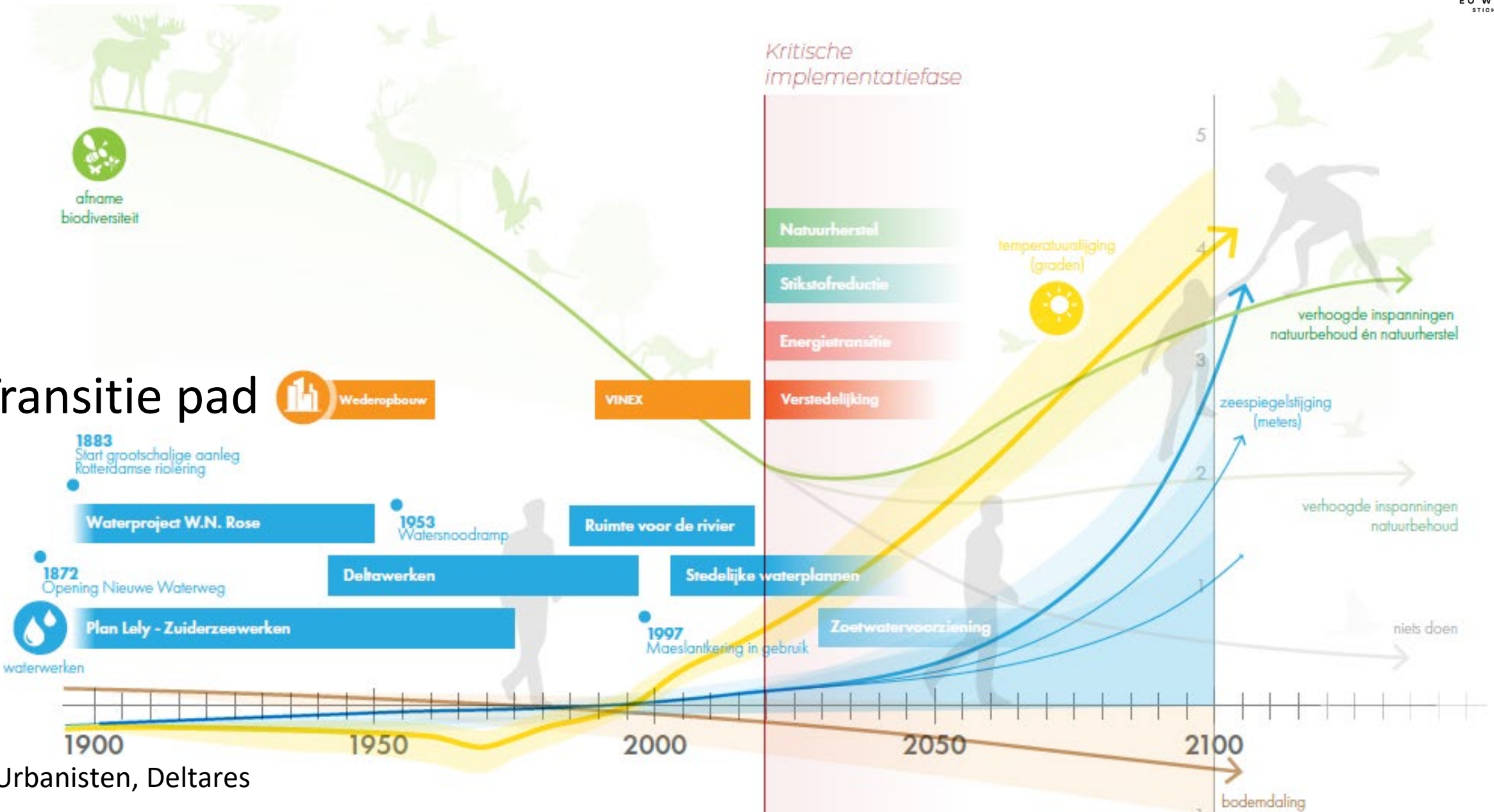
**Gemeente
Rotterdam**

EXTRA SLIDES....

WATERSTAD 2100

Transitie pad

Transitie van een industriestad - wat leren we van Pittsburgh?

opzoek naar de aanjagers van de regio Rijn-Maasmondning

Bottom-up aanpak als Pittsburgh

Wat Pittsburgh's opleving ons leert:

1. Een trekker die niet de overheid is (onderwijs)

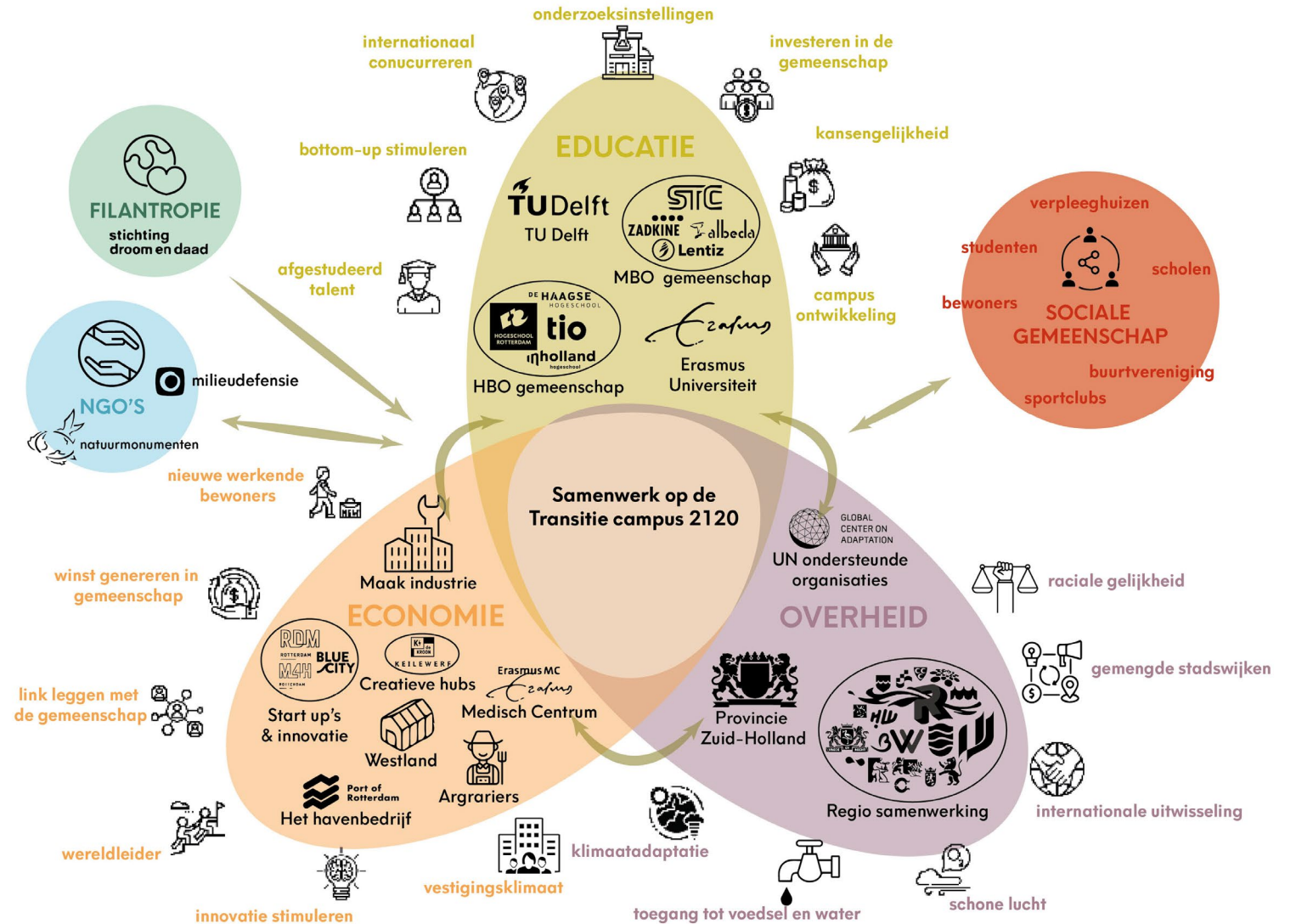

2. Samenwerking stimuleert innovatie

3. Durf om een standpunt in te nemen

Zoals het Getij het land vormt,
 bouwen wij samen
 Juurlink+Geluk, Import.Export.Architecture

Rotterdam Waterstad 2100

Een hoopvol toekomstperspectief voor de Rijn-Maasmonding

ZOALS HET GETIJ HET LAND VORMT, bouwen wij samen

